

SOM NATURA: APRENDRE A SOBREVIVRE (1r ESO)

SITUACIÓ D'APRENTATGE

Ja que tenim excés de sobreexplotació i malbaratament de recursos ens trobem immersos en una societat que ha entrat en col·lapse, i per tant actualment ja no disposem de la majoria de materials als que estem acostumats. Per tant, tornem a dependre en gran mesura de la natura i ens hem de tornar a familiaritzar amb ella i aprendre a cuidar-la i fer-la servir amb un ús sa.

REpte Recrear una simulació fent veure que hem arribat al col·lapse i que res del que coneixem fins al moment funciona. Demostrar a la resta de la comunitat que som capaços de funcionar d'una forma diferent, més amable i respectuosa. Que som capaços d'organitzar-nos de tal manera on l'existència d'un no anul·li l'existència de l'altre. Que som capaços de poder viure en contacte amb la natura, obtenint els recursos que necessitem per viure sense malmetre-la.

OBJECTIUS

- Implementar l'aprenentatge 360: L'alumne aprèn arreu i sempre, és a dir, en tots els moments i espais de la seva vida. Posar en valor l'oferta existent al propi territori. Espais de la ciutat com agents educadors: aprenentatge local i connectat
- Conèixer l'ecosistema de la mitjana, per poder tenir una visió holística i interconnectada que permeti protegir i preservar la biodiversitat i el canvi climàtic.
- Augmentar el coneixement dels parcs i altres espais verds municipals mitjançant itineraris botànics, propostes educatives, guies... Despertar l'interès i el gaudi per la natura.

13 ACCIÓ PEL CLIMA

15 VIDA D'ECOSISTEMES TERRESTRES

Planificació

TALLERS

- Explorem la mitjana i ens orientem
- Plantes comestibles i remeieres. Coneixes els seus súper poders?
- Què significa ser poblat? Temps de cercle.
- Diari dels supervivent.
- Invents que canvien vides. Un bany de bosc. Visor auditiu.

CONTEXTUALITZACIÓ I TRES IDENTITARIS DE CENTRE

L'Institut Samuel Gili i Gaya és un centre amb 53 anys d'història que ha marcat, d'una manera o altra, les vides de moltes persones, és un dels referents educatius de la ciutat, un institut degà que ha format moltes generacions. Té unes senyes d'identitat pròpies, un ADN genuí: innovació, qualitat, humanitat i tracte personalitzat. El centre renova constantment les metodologies d'ensenyament i aposta per la innovació i per esdevenir un motor de transformació en l'àmbit educatiu. Creiem en els talents individuals i volem potenciar-los a través del desvetllament de la curiositat i l'autoconeixement. Cada alumne és diferent i irrepetible, i les nostres respostes han de ser diferents i personalitzades. Un centre on tradició i modernitat formen un binomi perfecte. En definitiva, un 'insti' amb ADN propi, amb molta vida viscuda i molta per viure, que homenatja permanentment la figura i les virtuts de qui li dona nom. Som centre lector i impulsor de la lectura com a referents educatius al nostre territori (#bibliogili). Treballem aprenentatge entre iguals (Gimcana Matemàtica, Caminada de la Marató...); APS, aprenentatge i servei (l'alumnat de 4t d'ESO, és vincula amb diferents entitats de la ciutat: banc d'aliments, residències d'avis, Down Lleida,... i l'alumnat de l'orquestra en valors (JOG), van a musicar les sessions de diàlisi, tant a la Fundació Arnó com a l'Hospital Universitari Arnau de Vilanova). Un cop l'any, amb l'alumnat de 1r d'ESO, fem una plantada d'arbres per simbolitzar la nostra acció sobre el planeta i mimetitzar la seva evolució com a persones dins el centre al llarg dels sis cursos; afavorim i facilitem els desplaçaments del nostre alumnat per la ciutat amb bicicleta (BICICLA'T), reutilitzant les bicicletes del campus universitari fent-les accessibles a tot l'alumnat. **Projectes transversals relacionats amb els ODS, que connecten l'alumnat amb el seu entorn més proper: SOM NATURA.** Ens avala una llarga tradició i experiència en: orquestra en valors (JOG, alumnat d'ESO i Batx); musical amb 13 anys de tradició (obra musical que es prepara des de la matèria d'arts escèniques de 1r Batx i la Jove Orquestra del Gili) obert a la comunitat educativa i al públic en general i realitzat a La Llotja de Lleida; projectes transversals, que posen en valor l'oferta educativa i cultural del propi territori (ESPAIA'T 360° #Lleidatanejar), alumnat d'ESO; #FIRA PROJECTA'T, on compartim aprenentatges entre la comunitat educativa i la ciutat; fomentem la lectura com a font i eina d'aprenentatge i per al gaudi personal (20 minuts de lectura diaris, clubs de lectura, intercanvi de llibres, "un llibre et busca"). Tenim una instal·lació de

MEMÒRIA del projecte SOM NATURA!

plaques solars que abasteixen el subministrament elèctric en un 40% i, a més a més, s'utilitzen com a recurs d'aprenentatge en les matèries científiques. Arran de la situació vam cercar noves oportunitats per continuar amb aquesta voluntat transformadora de l'ensenyament i ens vam proposar implementar l'aprenentatge 360º: els alumnes van sortir del centre per ocupar espais d'aprenentatge de la ciutat: **1r ESO, SOM NATURA;** 2n ESO, La Seu Vella: Itineraris ocults; 3r ESO, Hallscape al Museu Roda Roda; 4t ESO, L'Art és una forma de comunicació . Treballem en una xarxa concèntrica d'ensenyament-aprenentatge: territori i centre educatiu. Aprofundim en el benestar i l'educació emocional del nostre alumnat. Incentivem l'alta participació en premis i concursos externs al centre i que afavoreixin la millora i el rendiment acadèmic.

COM S'HA DUT A TERME L'EXPERIÈNCIA

En el projecte **SOM NATURA**, hem implementat l'aprenentatge 360º: l'alumne aprèn arreu i sempre, és dir en tots els moments i espais de la seva vida. L'ensenyament traspasa fronteres de la institució escolar. Cerquem en la ciutat espais que esdevenen agents educadors i que l'alumnat vegi en el seu entorn una **aula oberta, flexible i personalitzable** (aprenentatge local i connectat). Llocs on experimentar, descobrir... indrets on és possible connectar els interessos personals i l'aprenentatge (en aquest sentit introduïm el concepte "Lleidatanejar"). L'alumnat surt del centre per ocupar espais d'aprenentatge de la ciutat durant alguns dies lectius entre els mesos de març i abril. Espais que esdevenen la seva aula durant aquest període. L'espai escollit per al nostre **alumnat de 1r d'ESO és el centre d'Interpretació de la Mitjana de Lleida.**

Imatges 1 i 2: Alumnat classificant les plantes que hi ha a La Mitjana.

MEMÒRIA del projecte SOM NATURA!

Es un projecte guiat i gestionat per equip docent i equip impulsor i que compta, amb l'ajut i coordinació dels responsables d'aquest espai.

La culminació del projecte, es fa al centre amb la **fira Projecta't**. És aleshores, que la visita s'obre a la comunitat educativa, les famílies i la ciutat en general. De manera que així es tancà el cercle, amb aquesta **xarxa concèntrica d'aprenentatge** (centre i entorn: ecosistema educatiu).

El **projecte parteix d'un repte**, en aquest cas una pregunta sobre la qual caldrà reflexionar, investigar i descobrir: **"SOM NATURA? Aprendre a sobreviure"**.

A l'alumnat els arriba aquesta carta:

PROJECTE SOM NATURA? EDICIÓ SUPERVIVÈNCIA

1a comunicació context

Benvolguts alumnes de 1r d'ESO, tenim notícies d'última hora. Com ja sabeu, el sistema amb el que estem acostumats a funcionar va de cap a caiguda. Ens trobem en un moment històric on l'ésser humà s'ha desvinculat completament de la natura i dels processos naturals que s'hi duen a terme.

El canvi climàtic, la contaminació de les aigües, l'extinció d'espècies i la sobreexplotació i malbaratament de recursos son el pa de cada dia, que d'una manera o altra, estem provocant.

Paral·lelament, ens hem fixat tant en les diferències entre nosaltres, que ens hem oblidat de tot allò que tenim en comú. Ens hem vist abocats a guerres o a discursos d'odi que fan que en comptes d'ajudar-nos les unes a les altres, ens dificultem l'existència. Hi ha gent que justifica totes aquestes circumstàncies dient que no hi ha volta de fulla. Aquesta gent és la que també creu que l'ésser humà és egoista per naturalesa, que sol mira per ell sense que li importi ni la gent ni l'entorn que l'envolta.

Nosaltres però, creiem que un altre món és possible, i que podem crear-lo. Per això, heu estat seleccionats per dur a terme una prova pilot, un experiment.

Volem recrear una simulació fent veure que hem arribat al col·lapse i que res del que coneixem fins al moment funciona. Sou la prova per demostrar a la resta de comunitat que som capaços de funcionar d'una forma diferent, més amable i respectuosa. Que som capaços d'organitzar-nos de tal manera on l'existència d'un no anul·li l'existència de l'altre. Que som capaços de poder viure en contacte amb la natura, obtenint els recursos que necessitem per viure sense malmetre-la.

Per fer-ho, destinarem una setmana a recuperar tots els antics sabers que s'han anat perdent i que son necessaris per construir aquest nou model.

MEMÒRIA del projecte SOM NATURA!

Aprendrem a reconèixer plantes, a cuinar sense electricitat i a saber d'on podem menjar o beure sense morir en l'intent. Aprendrem a reconèixer els sons de la natura, necessaris per poder saber on som i que tenim al voltant. Aprendrem també a escoltar-nos les unes a altres, a decidir què ens representa i que no. A ficar-nos d'acord i buscar el bé comú. Fent de les diferències virtuts i no defectes.

Teniu una missió. Esperem de tot cor que sigueu capaços de superar aquesta prova. Ja que si perdem l'esperança i la convicció que podem fer-ho millor, tan sols ens queda misèria i destrucció.

MaKe **A**
Difference

Imatge 3: Imatge que recull com l'alumnat van escrivint el diari del supervivent.

Amb aquest projecte, l'alumnat fomenta i enriqueix el seu esperit crític a través de l'observació i el debat, més enllà de l'enriquiment conceptual; a més a més del seu treball col·laboratiu i la construcció col·lectiva del coneixement. D'altra banda l'**aprenentatge** no és contempla mai des d'una sola disciplina, sinó de **manera transversal i multidisciplinar** i, per tant, les tasques d'observació i anàlisi que es proposen es vinculen a diferents àrees del coneixement: àmbit científic, tecnològic i matemàtic i àmbit lingüístic (català, castellà, anglès i francès), social i artístic.

Arran de l'excés de sobreexplotació i malbaratament de recursos ens trobem immersos en una societat que ha entrat en col·lapse, i per tant actualment ja no disposem de la majoria de materials als que estem acostumats. Per tant, tornem a dependre en gran mesura de la natura i ens hem de tornar a familiaritzar amb ella i aprendre a cuidar-la i fer-la servir amb un ús sa. Aquests dies l'alumnat haurà d'investigar, observar, aprendre al voltant d'allò necessari i imprescindible per poder sobreviure a la natura.

OBJECTIUS, RECURSOS I ACTIVITATS DUTES A TERME

Tres eixos fonamenten el plantejament dels projectes transversals del centre:

- ✓ Que els alumnes tinguin veu. (escoltar-los).
- ✓ Que tinguin voluntat d'intervenció i participació (actitud proactiva).
- ✓ Que tinguin eines i capacitats de transformació (dotar-los d'instruments per esdevenir motors de canvi).

A partir d'aquí es generen reptes i l'alumne troba sentit i rellevància a allò que aprèn. Les **ACTIVITATS PROPOSADES** a l'alumnat són: **Caminada de descoberta Natura i Orientació** (Fer-se un selfie: Flora i Fauna, els protagonistes de La Mitjana!), **Invents que canvien vides**: filtre d'aigua i forn solar , **Taller Sons de la Natura** (sons de l'entorn i gravacions per després fer una peça musical), **Taller Eixarcolant** (reconeixement, identificació de plantes i cata; objectiu: identificar plantes remeieres i recrear , a posteriori el paisatge de l'entorn al nostre centre), **Temps de Cercle I** (Creació de diferents poblats per grups, identificació dels seus habitants, identitat i expressió), **Temps de Cercle II** (Decàleg de convivència de cada poblat, vincle, jerarquia i organigrama en gran grup). **Diari del supervivent**. (tasca individual en la qual cada alumne recull la seva experiència vivencial).

Imatge 4. Imatge d'un grupet d'alumnes de 1r d'ESO en el temps de cercle

MEMÒRIA del projecte SOM NATURA!

L'alumnat és capaç d'identificar que una altra societat és possible. Una societat més humana, connectada amb el seu entorn i més sensible. La natura ens transforma, arribem a la conclusió que trasllada en el context de centre i interpel·la a la resta de comunitat i famílies.

Imatges 5 i 6. Alumnat de 1r d'ESO experimentant amb els filtres de l'aigua

L'equip docent afavorim contextos creatius per potenciar joves competents capaços de plantejar-se qüestions i cercar respostes per resoldre-les. Evitem activitats excessivament dirigides i tenim cura de respectar aquella frescor creativa i la llibertat per transformar. Els **resultats** obtinguts en tot el procés **no poden ser clònics, perquè la mirada de cadascun d'ells és diferent**. La creativitat comporta fabular i imaginar, analitzar les coses des de diferents punts de vista, prendre decisions i veure que hi pot haver diverses respostes davant un mateix repte. S'implementa la proposta per nodrir el vessant d'observadors i degustadors d'art del nostre alumnat i també fomentar el vessant de creadors i productors d'art.

El repte **VEHICULA LA TRANSVERSALITAT DEL LLENGUATGE ARTÍSTIC** a partir de:

- **Identificació i reconeixement del paisatge i dels elements que el configuren** (plantes del bosc de Ribera)
- **Identificació i reconeixement dels sons de l'entorn** (aviram del bosc de Ribera) per la creació posterior d'una obra artístic-musical.
- **Creació artística i reproducció dels sons i del paisatge a l'ambientació del centre** perquè tot l'alumnat en pugui gaudir.

MEMÒRIA del projecte SOM NATURA!

• **Visualització dels punts de fuga** (calc de la natura a partir d'un visor i trasllat al paper). **Perspectiva àuria des de la matemàtica.** Alumnat sensible capaç d'escoltar, observar i capturar l'essència de la natura per poder projectar sobre altres formats de manera artística.

Imatge 7. L'alumnat contempla l'espiral Àuria que han fet amb trossets de natura.

ELS OBJECTIUS I LES TASQUES ES FONAMENTEN EN DOS PRINCIPIS:

- ✓ **Educació intercultural**, preparar per desenvolupar-se en una societat plural i democràtica, igualtat en drets, deures i oportunitats de les persones i dret a la diferència en un marc de valors convivencials compartits: igualtat(educació bàsica, de qualitat, eficaç i integradora, amb altes expectatives, i igualtat d'oportunitats), diversitat (educar per conviure en societats plurals i complexes, comprendre el món, compartir valors, valorar tothom i, la seva llengua i cultura, remarcar allò que ens fa iguals, gestionar positivament els conflictes i participar en un projecte de futur compartit)i identitat(contribuir a construir personalitats madures i responsables, amb arrels i sentit de pertinença al territori on viuen; capaces d'adoptar criteris que ajudin a prendre decisions i gestionar complexitats).
- ✓ **Educació inclusiva**, l'èxit educatiu s'assoleix quan no s'exclou ningú i es garanteix l'equitat i la igualtat d'oportunitats (alumnat heterogeni d'aula ordinària, oberta i nouvingut d'aula d'acollida).El projecte promou l'ús de la llengua catalana, com a llengua vehicular de cohesió i d'igualtat en un marc plurilingüe. Exemples: llengua escrita: decàleg de convivència , diari personal del supervivent i llengua oral: temps de cercle: debat i consens dels acords i constitució dels diferents poblats. També en la identificació de plantes autòctones (els noms científics i populars de la nostra flora)

VINCULACIÓ AMB ELS AGENTS DE LA COMUNITAT EDUCATIVA I L'ENTORN

L'experiència implica la interrelació entre el professorat de la matèria, l'equip docent, la comunitat educativa, les famílies i els agents externs (responsables del centre d'interpretació de la Mitjana). En primer lloc el grup impulsor dissenya el projecte i implica les matèries que hi volen participar. Acte seguit en fa partícip l'equip docent i li encomana tasques.

En primer lloc es reprèn el contacte amb el centre d'interpretació de La Mitjana per tal de gestionar els espais i dies d'ocupació (5 dies a la setmana es traslladen les aules en aquest magnífic espai durant les 6 hores del dia). S'inicia un treball col·laboratiu per a la cerca d'especialistes que han de guiar i conduir els tallers. Durant l'estada es treballa conjuntament amb els responsables de l'espai i el nostre equip docent. Un cop executat el projecte, l'alumnat de 1r d'ESO esdevé el responsable de traslladar tots aquests aprenentatges a la resta d'alumnat del centre: recreació dels sons, representació del paisatge al centre per tal de recrear l'espai de la Mitjana. La comunitat educativa gaudeix d'aquesta manera d'aquest espai natural. **Obertura d'aquest espai de centre a les famílies a través de la Fira Projecta't.** Un cop tancats aquests vincles es reprèn el diàleg amb l'espai d'interpretació i el grup impulsor per fer les valoracions i propostes de millora de cara al grup següent. En cas que se sol·liciti un recull del material elaborat resta a disposició del centre d'Interpretació.

IMATGES 8 i 9 FIRA PROJECTA'T, cada grupet mostra i explica en el seu stand el què han treballat i han après.

CONCLUSIONS FINALS RESPECTE DE LA IMPLEMENTACIÓ DEL PROJECTE

El projecte té una àmplia difusió dins la comunitat educativa: els pares estan informats de la iniciativa i de tot el seu procés i poden gaudir dels productes finals en el format que se li dona; els diferents nivells educatius del centre també comparteixen els resultats en un projecte global que el curs passat es va materialitzar en un mural creat i exposat al centre i conduït per l'Oriol Arumí; MURAL "Trossets de Lleida al centre". Tot el projecte es narra diàriament a través de les xarxes de l'institut Instagram, Facebook, Twitter i, finalment, queda tot recollit al web del centre. La premsa també fa ressò com una activitat i pràctica innovadora.

Quant a la perspectiva de futur, l'èxit obtingut i les valoracions positives que n'han fet els diferents àmbits de la comunitat educativa ens **encaminen a adoptar un compromís de donar continuïtat a aquest projecte**. És una **tasca engrescadora que suposa un repte continu i sostingut per a l'equip docent de 1r d'ESO**. Des de l'Institut Samuel Gili i Gaya volem continuar projectant contextos diversos per tal de construir conjuntament models de futur diferents: investigant i reflexionant sobre els valors, les creences i el coneixement propis i de la societat, a través de la natura i de l'art, que esdevé transformador de les mirades, dels problemes socials, locals i globals i a la vegada transformador de les relacions educatives.

IMATGE 10. Alumnat a la FIRA PROJECTA'T